

Frederiksberg den 5. december 2011

Advokat og Mediator Pia Deleuran
og
Cand.med. Bente Holm Nielsen
Som del af Netværket Barnets Tarv Nu

Til Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø.

Svar fra Barnets Tarv Nu i anledning af høring over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven.

Ved skrivelse af 10. november indkaldtes der høringssvar.

Problemerne i forhold til evalueringen er mange, og nedenfor er nævnt nogle af dem i ikke-prioriteret rækkefølge:

1. Det fremgår ikke tydeligt af evalueringsmaterialet, at konsekvenserne af lovgivningen er, at der udøves direkte og indirekte tvang overfor borgere, der har problemer med at samarbejde om barnet.
2. Det er ikke illustreret, hvorledes en utydelighed i afgrænsningen mellem det pædagogiske aftalespor og det tvangsmæssige afgørelsesspor får konsekvenser. Utydeligheden er såvel på det organisatoriske plan som på det materielle plan. Aftalesporets mange forlig ser tilforladeligt ud i statistikken, men mange sager forliges uden, at der er reel enighed mellem parterne. Efter statsforvaltningens vejledning opgiver en del parter at kæmpe videre for at etablere ro og tryghed for børnene, da lovens regler lægger mere vægt på begge forældres kontakt til børnene.
3. Følgen af, at direktøren for Familiestyrelsen er resultatlønnnet, og at medarbejderne i såvel statsforvaltningerne som Familiestyrelsen arbejder under lean-principper, hvor der er afsat afmålt tid og grænser for sagsbehandlingsformerne, er ikke medtaget.
4. Der mangler beskrivelse af de konsekvenser, det får, at babyer og helt små børn - via forældreansvarsloven og retsplejelovens bestemmelser - kan tvinges i samvær, og hvilken betydning dette får for mødrene, når de procesbelastes fra barnets fødsel. Det er ganske nyt, at helt små børn kan udleveres til samvær via tvang, og hvorledes dette kan ske, når barnets bedste skal varetages, uddybes ikke. Psykologforeningen har tidligere udtalt at afhentning af børn på tvangsmæssig vis kan være traumatiserende. Det samme udtalte de to børnerespræsentanter i forbindelse med udvalgsarbejdet i 2006.

5. Fogedforretninger med henblik på tvangsmæssig afhentning af børn til samvær er ikke problematiseret. Antallet af sager, hvori der har været gennemført udkørende fogedforretning, er ikke opgjort. Der gives således heller ikke mulighed for at få kendskab til, det antal sager, der er gennemført henholdsvis med og uden varsel.
6. Der er ikke redegjort for, hvorfor det politiske ønske om fremskaffelse af statistisk materiale fra lovens ikrafttræden, ikke blev gennemført. Finansieringen fremgår af vedlagte notat af 9. januar 2007 for Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender.
7. Retorikken, der anvendes omkring de problemer, som opstår i højkonfliktfyldte sager er ikke dækkende. Der tegnes hovedsageligt et billede af parterne i sagerne som socialt belastede klienter. Dette billede er der ikke ført bevis for i evalueringsmaterialet, og det er ikke et billede som fagnetværket kan genkende. I fagnetværket ses højkonfliktfyldte sager i alle samfundsgrupper. Dog kontaktes vi typisk af højtuddannede og velstillede parter, der har store problemer som følge af lovgivningen. Vores indtryk er, at mindre velstillede og mindre artikulerede parter må opgive at kæmpe for beskyttelse af børnene i de højkonfliktfyldte sager. Dette da lovgivningen kræver at bevisbyrden løftes, hvilket er vanskeligt og omkostningstungt. Familiestyrelsen må således fremkomme med valideret materiale, der underbygger de fremførte insinuationer og påstande i evalueringsmaterialet.
8. Det fremlagte statistiske materiale fra Familiestyrelsen er ikke umiddelbart forståeligt. Materialet problematiseres i temahæfte 3, bilag 14 og 15, siderne 205 – 207.
9. Det er ikke beskrevet, hvorledes de økonomiske beregninger, gennemført inden lovens ikrafttræden, har været overholdt eller overskredet. Fra fagnetværkets side er der en antagelse om, at der er en mangedobling af udgifterne til sagernes behandling som ikke er kommet frem i evalueringen.
10. Den del af befolkningen, der ikke selv kan betale for advokatbistand, er afskåret fra uvildig, juridisk partsrådgivning i den tid, sagen behandles i statsforvaltningen. Det problematiseres ikke, at den administrative myndighed skal vejlede begge parter i sagen. Da myndigheden er underlagt et forligspres, jf. direktørkontrakten og jf. lovgivningens intentioner, bliver der tvangsmæssige elementer i borgernes kontakt med myndighederne. Denne dynamik burde ikke have været forbigået.
11. Det hævdes i evalueringen, at børnenes inddragelse i sagerne er en succes. I bilag 1 på siderne 56 - 58 i evalueringsmaterialet kan det dog læses, at der er problemer i relation til konkret inddragelse af børnene. Dette er i overensstemmelse udvalget bag betænkning 1475 Barnets perspektiv, der fremførte, at der var behov for større kompetencekrav til fremtidens børnesagkyndige. Dette krav ses ikke imødekommet og uddybet. De børnesagkyndige synes ikke længere uvildige, da de ofte er i et ansættelsesforhold til statsforvaltningen eller har en betydelig del af deres indtægt via arbejde for statsforvaltningerne/retterne. Det virker som om det er en fast lille gruppe af børnesagkyndige, der anvendes i sagerne. Der er stor lukkethed om, hvem der anvendes som sagkyndige og hvori deres specifikke kvalifikationer består. Se temahæfte 3 faktaboks, ”Det må vi ikke få at vide”, s. 75. Hertil kommer, at det ikke problematiseres, at børn oftest er meget loyale over for forældrene, og at børn kan være bekymrede for, hvad de udtaler, fordi det kan gå videre til forældrene. Da børn udtaler sig på

baggrund af en børnehorisont, har de ikke mulighed for at kende til rækkevidden af deres udtalelser. Denne centrale dimension ses ikke behandlet i evalueringsmaterialet.

12. Der er problemer med klagegangene i forhold til de børnesagkyndige. Det er uklart, hvortil der kan klages over socialrådgivere og psykiatere. De klager, som indbringes for Psykolognævnet, og som ender med, at en psykolog får påtale eller alvorlig påtale, synes ikke at få konsekvenser. Sagerne med fejlagtige oplysninger eller konklusioner ses ikke at skulle gå om. Disse forhold problematiseres ikke af Familiestyrelsen. Sagerne kan således risikere at blive afgjort på et ukorrekt grundlag, jf. temahæfte 3.
13. Det gøres ikke klart i evalueringsmaterialet, hvilket stort samfundsmæssigt eksperiment, loven lukker op for, dette i og med den politiske aftale, hvori der vedtages, at ”der skal gøres op med den hidtidige praksis på området”. Familiestyrelsen ses ikke at omtale de alvorlige skadevirkninger denne omlægning har fået for en del berørte – særlig kvinder, der typisk er primære omsorgspersoner.
14. I sagsbehandlingen er der ikke tilstræbt åbenhed og transparens, som det er påkrævet i et retssamfund. Tværtimod har borgerne ikke mulighed for at få indsigt i, hvorledes de børnesagkyndige skaber materialet, som lægges til grund i de børnesagkyndige undersøgelser, eller når børnesamtalerne gennemføres. Dette adskiller sig afgørende fra sagsbehandling i andre civile sager.
15. Der eksperimenteres i vid udstrækning med børn, således som forældreansvarsloven og retsplejelovens regler er opbygget. Dette bekræfter psykolog Kuno Sørensen, Red Barnet i et interview, hvori han oplyser, at de børnesagkyndige vil føre et barn sammen med en forælder, der har overgrebet barnet eller barnets nære omsorgsperson. Formålet med dette er at se, om barnet bliver bange eller rædselsslagen nok til at bremse samværet. Øvelsen kan gennemføres flere gange, og der skrives ikke noget i evalueringen om, hvad sådanne eksperimenter betyder for barnets trivsel, og hvorledes de påvirker og procesbelaster den primære omsorgsgiver.
16. Den sociale fars rettigheder som vidne, og som involveret i de berørte børns liv, findes ikke, og blod-båndstankegangen i relation til den genetiske far problematiseres ikke.
17. Det problematiseres heller ikke, at parterne i statsforvaltningerne ikke taler under strafansvar, og at der ikke er knyttet domstolssikrede garantier til afgørelserne. Fagnetværket indbragte en lang række eksempler for Folketingets Ombudsmand i 2010 jf. temahæfte 2, og Ombudsmanden udtalte, at fejlene i afgørelserne mere måtte forstås på baggrund af de mange omlægninger på området, og de knappe ressourcer, end som retsvildfarelser. Det synes ikke, som om Ombudsmanden har blik for betydningen af de myter, der findes i familiesagerne. Ej heller statsforvaltningerne, Familiestyrelsen eller retterne har det. Derfor henvises til ekspert, advokat Barry Goldsteins omfattende arbejde med dette felt, jf. temahæfte 3, s. 47, samt vedlagt oplistning.
18. Allerede i slutningen af 90’erne påpegede organisationen Børns Vilkår, at der var problemer med øget samvær mellem børn og fædre. Den samme konklusion nåede seniorforsker Mai Heide-Ottosen frem til i sin SFI-undersøgelse i 2004. Disse fund forbigås uberettiget, og tvivlen om samværets berettigelse kommer ikke børnene til gode.

19. Det fokuseres ikke på, at børn har krav på tryghed, beskyttelse og omsorg i henhold til Børnekonventionen og i henhold til forældreansvarslovens §§ 2 og 4. Det kriterium, der anvendes som barnets bedste i forældreansvarslovens øvrige bestemmelser, og i de tilhørende vejledninger, sætter dette begreb lig med barnets tilknytning til begge biologiske forældre. Dette går igennem loven og vejledningerne på en ikke særlig tydelig, men helt konsekvent måde. Hermed kommer ligestillingsperspektivet ind. Politikere har åbent erkendt, at lovens sigte var og er ligestilling mellem kønnene i forhold til børn. Alligevel blev loven ikke kønsmainstreamet, uvist af hvilken grund. Dette forbigås i tavshed i evalueringen. Viden om kønnede forhold omkring reproduktion, vold og grænseoverskridende adfærd i øvrigt, er fraværende, jf. temahæfternes kritik.
20. Der er ikke fremlagt dækkende økonomiske beregninger over, hvilke udgifter der har været i anledning af implementeringen af forældreansvarsloven. Dette burde have fremgået af evalueringen, ligesom de budgetterede udgifter, jf. notat fra Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender af 9. januar 2007

Der bør således gennemføres en omfattende og uvildig kortlægning, som de tre temahæfter viser, der er behov for, med henblik på en helt grundlæggende ændring af forældreansvarsloven.

Det skal endelig nævnes, at god skik = best practise omkring evalueringer tilsiger, at personer eller institutioner, der er berørte af evalueringsresultatet, ikke kan siges at være uvildige, neutrale og balancerede. Dermed må det betragtes som yderst uhensigtsmæssigt og bekymrende, at Familiestyrelsen har gennemført såvel den overordnede planlægning, som det overordnede design af evalueringen. Familiestyrelsen, der har været dybt involveret i lovens implementering, og som er positiv og ukritisk overfor problemerne, har ikke taget fat i de helt åbenbare uhensigtsmæssigheder, der følger af lovens ligestillingsfokus, og det manglende blik for barnet og de primære omsorgsgivere.

På Sundhedsstyrelsens hjemmeside findes der et eksempel på evalueringsvejledning, der kan give form og stringens i et evalueringsdesign:

<http://www.sst.dk/Planlaegning%20og%20kvalitet/Medicinsk%20Teknologivurdering%20MTV/Mini-MTV%20til%20sygehusvaesenet.aspx> . En sådan ramme ses ikke anvendt.

I nærværende evaluering ses ikke inddraget litteratur, tværfaglighed, viden om reproduktion, køn, vold og andre centrale emner. Mange af konklusionerne er ikke underbygget fagligt og vil ikke kunne valideres. Fagnetværket Barnets Tarv Nu stiller sig således yderst kritisk i forhold til evalueringen af lovens virkninger, og som det er fremgået ovenfor, finder fagnetværket ikke, at de centrale og alvorlige problemer kommer frem i materialet.

Endelig skal det nævnes, at der i høringsindkaldelsen af 10. november 2011 blev fastsat frist for besvarelsen til dags dato. Der var med indkaldelsen vedlagt 700 siders materiale. En så kort frist for besvarelse i forhold til et så omfattende materiale om et yderst væsentligt tema - samfundets familiedannelse - er helt urimelige arbejdsvilkår.

Med venlig hilsen

Pia Deleuran og Bente Holm Nielsen

Bilag:

- Temahæfterne 1 – 3 Forældreansvarsloven - Hvad blev der af barnets tarv? Indeholdende faglige artikler og aktuelle beretninger fra berørte af forældreansvarsloven. Udkommet på DJØF's forlag 2008, 2010 og 2011.
- Resultatlønskontrakter for direktør Dorrit Sylvest Nielsen, Familiestyrelsen.
- Notat af 9. januar 2007 fra Ministeriet for Familie- og forbrugeranliggender.
- Myter i familiesager, hvori der er vold og anden form for overgreb, af advokat Barry Goldstein, omhandlende behandlingen af familiesager og den dynamik sagerne indeholder. Barry Goldstein skriver følgende til netværket i en mail af 8. marts 2011:

One of the most painful, but gratifying responses we have received since it was announced our book would be published has been all the contacts we have received from other countries. I hadn't fully understood that the same mistakes and problems we see in the U.S. and Canada are common in many parts of the world even when the legal systems are significantly different. When domestic violence first became a public issue, we did not have any research and I believe the court systems developed practices based on common assumptions which proved wrong and never developed the habit of looking towards current scientific research to better understand and respond to domestic violence custody cases. I am saddened that the frequent extreme and unjustified decisions have led to an ever increasing belief that the mistakes are caused by corruption. I believe most of the mistakes are based on myths, stereotypes, biases and the use of outdated and discredited practices. Ironically when court professionals react defensively and seek to deny their errors they are reinforcing the belief that the problem is corruption. I think the problem is exacerbated by a cottage industry that has developed of professionals who figured out it is the abusers who have the money so the best way to make a good living is to practice approaches that support abusers. We often see courts treat evaluators and other professionals biased towards abusers as if they were neutral professionals because they don't understand the dynamic. For this reason I am particularly glad to hear you are part of a group of professionals working on the problem.